

Asia: VN/31908/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (sairaalat)

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit leikkaustoimintaa koskevista muutosehdotuksista (terveydenhuoltolaki 45 §)

-

Kommentit kiireellisen hoidon tarpeen arviota ja kiirevastaanottotoimintaa koskevista säännösehdoista (terveydenhuoltolain 50 §:n 1 ja 2 momentti)

-

Kommentit monierikoisalaisen ympärivuorokautisen päivystyksen keskittämistä koskevista säännösehdoista (terveydenhuoltolain 50 §:n 3-5 momentit ja voimaansäilyttämislain 59 §:n kumoaminen)

-

Kommentit ympärivuorokautista perusterveydenhuollon tai akuuttilääketieteen päivystystä koskevista sääntelyehdoista (terveydenhuoltolain 51 §:n 6 momentti)

-

Mahdolliset muut hallituksen esitystä koskevat kommentit

Lakiluonnoksessa ehdotetaan muutoksia ympärivuorokautista terveydenhuollon päivystystä sekä leikkaustoimintaa koskevaan sääntelyyn. Uudistusta perustellaan mm. julkisen talouden säästötarpeilla ja työvoimapulalla.

Jatkossa hyvinvointialueella olisi yksi nimetyllä paikkakunnalla sijaitseva yliopistollinen sairaala tai keskussairaala, jossa on monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä. Uudellamaalla HUS-yhtymä voisi päätöksensä perusteella ylläpitää tällaisia sairaaloita useammalla kuin yhdellä paikkakunnalla. Esityksen mukaan mm. monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys ja sitä edellyttävä leikkaustoiminta loppuisi Kemissä, Savonlinnassa, Oulaisissa, Salossa ja Valkeakoskella ja synnytykset loppuisivat Kemissä.

Akava suhtautuu varauksella monierikoisalaisen ympärivuorokautisen päivystyksen keskittämistä ja synnytystoiminnan lakkauttamista koskeviin esityksiin. Sosiaali- ja terveydenhuolto on tärkeä osa kokonaisturvallisuutta.

Akava korostaa palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamista potilasturvallisesti kaikilla alueilla. Päivystystoimintaan pitää varmistaa riittävät resurssit koko maassa eikä pitkät välimatkat saa vaarantaa kiireellistä hoitoon pääsyä, henkeä tai terveyttä.

Hyvinvointialueet ovat olleet toiminnassa reilun vuoden ajan ja ne ovat kovin erilaisessa tilanteessa. Säästöjä ja tehokkuutta on saatavissa kustannusvaikuttavan tekemisen, hyvinvointialueiden toimintatapojen yhtenäistämisen sekä palveluiden monituottajuuden kautta.

Lausunnolla olevassa esityksessä lievennetään terveydenhuoltolain 45 § kirjausta erikoissairaanhoidon hankintakiellosta. Esitysluonnoksen mukaan hyvinvointialueet voivat jatkossa toteuttaa ja hankkia kevytanestesiassa tehtäviä päiväkirurgisia ja lyhyttä jälkiseurantaa vaativia leikkauksia myös toimipisteistä, jotka eivät toimi päivystävinä sairaaloina. Lakiluonnoksessa esitetään lisäksi, että hyvinvointialueet voivat ostaa vaativampia päiväkirurgisia ja lyhyttä jälkihoitoa vaativia leikkauksia yksityisiltä palveluntuottajilta tiettyjen edellytysten täytyessä. Esitetty hankintakiellon lievennys on kannatettavaa hoitotakuun toteuttamisen näkökulmasta. Lakiin olisi kuitenkin hyvä kirjata selkeästi esiin kyseiset hankittavat leikkaukset.

Hyvinvointialueilla on tärkeää uudistaa toimintaa kestävästi ja järkevästi. Henkilöstön työoloihin ja työnjakoon on tärkeää kiinnittää huomiota niin, että resurssit ovat oikeassa käytössä. Digitaalisten palveluiden, liikkuvien ja etäpalveluiden kautta on myös saatavissa toimintaan kaivattua tehokkuutta.

Akava korostaa, että sairaalaverkkouudistuksen vaikutukset osaavan työvoiman saamiseen, työn mielekkyyteen ja motivaatioon, koulutukseen ja harjoittelupaikkoihin, osaajien määrään ja alueelliseen sijoittumiseen sekä mahdolliseen muuttohalukkuuteen on arvioitava huolellisesti. Esityksen mukaan sairaalaverkkouudistuksen taustalla on juuri sote-alan työvoimapula. On tärkeää, että uudistus ei pahenna sitä. Vaikutuksia hyvinvointialueiden itsehallintoon on myös syytä arvioida.

Sairaalaverkon ja leikkaustoiminnan keskittäminen ei saa johtaa kansalaisten eriarvoisuuteen palveluiden saavutettavuuden näkökulmasta. Ympärivuorokautisen päivystävän leikkaustoiminnan lakkauttaminen heikentäisi hoidon saavutettavuutta akuutissa hoidontarpeessa ja vaarantaisi potilasturvallisuutta alueilla, joilla on pitkät etäisyydet. Lisäksi pitkät ensihoidon kuljetusmatkat ja nousevat kuljetuskustannukset on syytä huomioida.

Akava kiinnittää erityistä huomiota esityksen puutteellisiin laskelmiin ja vaikutusarvioihin. Lainvalmistelussa tulisi pyrkiä tutkittuun tietoon perustuvaan päätöksentekoon, jolloin vaikutukset pitäisi myös pyrkiä arvioimaan mahdollisimman kattavasti ja monipuolisesti etukäteen. Hallituksen esitys on määrä antaa eduskunnalle syksyllä 2024. Tiukka aikataulu asettaa haasteita esityksen perusteelliselle valmistelulle. Tähän on tarvittaessa otettava lisää aikaa.

Kommentit muista säädösmuutosehdotuksista

-

Kommentit esityksen vaikutusarvioista

Sairaalaverkkouudistuksen vaikutukset osaavan työvoimaan saamiseen, työn mielekkyyteen ja motivaatioon, koulutukseen ja harjoittelupaikkoihin, osaajien määrään ja alueelliseen sijoittumiseen sekä mahdolliseen muuttohalukkuuteen on arvioitava huolellisesti.

Tiivistelmä annettavan lausunnon sisällöstä

Akava suhtautuu varauksella monierikoisalaisen ympärivuorokautisen päivystyksen keskittämistä ja synnytystoiminnan lakkauttamista koskeviin esityksiin. Sosiaali- ja terveydenhuolto on tärkeä osa kokonaisturvallisuutta. Palveluiden yhdenvertainen saatavuus ja saavutettavuus ja potilasturvallisuus pitää turvata kaikilla alueilla. Päivystystoimintaan pitää varmistaa riittävät resurssit koko maassa eikä pitkät välimatkat saa vaarantaa kiireellistä hoitoon pääsyä, henkeä tai terveyttä.

Akava kiinnittää erityistä huomiota esityksen puutteellisiin laskelmiin ja vaikutusarvioihin. Vaikutukset osaavan työvoiman saamiseen, työn mielekkyyteen ja motivaatioon, koulutukseen ja harjoittelupaikkoihin, osaajien määrään ja alueelliseen sijoittumiseen sekä mahdolliseen muuttohalukkuuteen on arvioitava huolellisesti. Esitysluonnoksen valmisteluun on syytä ottaa lisää aikaa.

Kommentit sosiaalipäivystystä koskevasta erillisestä muistiosta

-

Tuovinen Anu
Akava ry